

Zaak C-821/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

24 december 2021

Verwijzende rechter:

Juzgado de Primera Instancia de Fuengirola (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

3 december 2021

Verzoekende partij:

NM

Verwerende partij:

Club La Costa (UK) PLC, filiaal in Spanje

CLC Resort Management LTD

Midmark 2 LTD

CLC Resort Development LTD

European Resorts & Hotels, S.L.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Internationale bevoegdheid van de Spaanse rechterlijke instanties en op het geding toepasselijk recht – Brussel I-verordening en Rome I-verordening – Overeenkomst betreffende het gebruik in deeltijd van toeristische onroerende goederen [(timesharing)] – Consumentenovereenkomsten

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Prejudicieel verzoek om uitlegging – Artikel 267 VWEU – Uitlegging van de Brussel I- en Rome I-verordeningen – Consumentenovereenkomst

Prejudiciële vragen

Onder verwijzing naar verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012:

Ten eerste. *Is het, in het geval van consumentenovereenkomsten waarop artikel 18, lid 1, van de Brussel I-verordening van toepassing is, verenigbaar met deze verordening om de in deze bepaling gebruikte uitdrukking „de wederpartij bij de overeenkomst” aldus uit te leggen dat zij alleen betrekking heeft op de persoon die de overeenkomst heeft ondertekend, en dus geen andere natuurlijke of rechtspersonen kan omvatten dan die welke de overeenkomst daadwerkelijk hebben ondertekend?*

Ten tweede. *Indien de uitdrukking „de wederpartij bij de overeenkomst” aldus wordt uitgelegd dat die alleen ziet op de persoon die de overeenkomst daadwerkelijk heeft ondertekend, kan in gevallen waarin zowel de consument als „de wederpartij bij de overeenkomst” hun woonplaats buiten Spanje hebben, dan in overeenstemming met artikel 18, lid 1, van de Brussel I-verordening worden aangenomen dat de internationale bevoegdheid van de Spaanse rechterlijke instanties niet kan worden bepaald door de omstandigheid dat het concern waartoe „de wederpartij bij de overeenkomst” behoort, in Spanje gevestigde vennootschappen omvat die niet betrokken zijn geweest bij de ondertekening van de overeenkomst, of die andere overeenkomsten hebben ondertekend dan die waarvan de nietigverklaring wordt gevorderd?*

Ten derde. *Wanneer „de wederpartij bij de overeenkomst” in de zin van artikel 18, lid 1, van de Brussel I-verordening aantoonbaar dat zij haar woonplaats, als bedoeld in artikel 63, lid 2, van de verordening, in het Verenigd Koninkrijk heeft, kan dan in overeenstemming met deze bepaling worden aangenomen dat de aldus vastgestelde woonplaats het keuzerecht beperkt dat overeenkomstig artikel 18, lid 1, kan worden uitgeoefend? Kan die bepaling voorts aldus worden uitgelegd dat zij niet louter een „vermoeden van feitelijke aard” vestigt, en dat dit vermoeden niet teniet wordt gedaan indien „de wederpartij bij de overeenkomst” activiteiten uitoefent buiten het rechtsgebied van haar woonplaats, en dat het evenmin aan „de wederpartij bij de overeenkomst” staat om te bewijzen dat haar woonplaats, zoals vastgesteld overeenkomstig die bepaling, overeenstemt met de plaats waar zij haar activiteiten verricht?*

Onder verwijzing naar verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008:

Ten vierde. *Is het verenigbaar met artikel 3 van de Rome I-verordening om in het geval van consumentenovereenkomsten waarop deze verordening van toepassing is, bedingen tot vaststelling van het toepasselijke recht die zijn opgenomen in de door partijen ondertekende „algemene voorwaarden” van de overeenkomst of in een afzonderlijk document waarnaar de overeenkomst uitdrukkelijk verwijst en dat aantoonbaar aan de consument is overhandigd, als geldig en toepasbaar aan te merken?*

Ten vijfde. *Is het in het geval van consumentenovereenkomsten waarop de Rome I-verordening van toepassing is, in overeenstemming met artikel 6, lid 1, van deze verordening te besluiten dat zowel de consument als de wederpartij bij de overeenkomst zich op deze bepaling kunnen beroepen?*

Ten zesde. *Is het in het geval van consumentenovereenkomsten waarop de Rome I-verordening van toepassing is, verenigbaar met artikel 6, lid 1, van deze verordening te besluiten dat, indien aan de in deze bepaling gestelde voorwaarden is voldaan, het daarin bedoelde recht in elk geval voorrang heeft boven het in artikel 6, lid 3, bedoelde recht, ook al is dit laatste in het concrete geval gunstiger voor de consument?*

Aangevoerde rechtspraak en bepalingen van Unierecht

Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (Brussel I):

Artikel 7 („Bijzondere bevoegdheid”), punt 5.

Artikel 17 („Bevoegdheid voor door consumenten gesloten overeenkomsten”), lid 1, onder c).

Artikel 18, lid 1.

Artikel 19.

Artikel 24 („Exclusieve bevoegdheid”), lid 1, eerste alinea.

Artikel 25 („Door partijen aangewezen bevoegd gerecht”), lid 1.

Artikel 63 („Algemene bepalingen”), leden 1 en 2.

Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I):

Artikel 3 („Rechtskeuze door partijen”), lid 1.

Artikel 4 („Het recht dat bij gebreke van een rechtskeuze door de partijen toepasselijk is”), leden 1 en 4.

Artikel 6 („Consumentenovereenkomsten”).

Artikel 10 („Bestaan en materiële geldigheid”), lid 1.

Overeenkomst betreffende de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (PB 2019, C 384, blz. 1).

Artikel 66, onder a), artikel 67, lid 1, onder a), en artikel 126.

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Artikel 81.

Arrest van het Hof van Justitie van 17 december 1970, *Handelsgesellschaft*, 11/70.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (koninklijk wetgevend decreet 1/2007 van 16 november 2007 tot goedkeuring van de herziene tekst van de algemene wet ter bescherming van consumenten en gebruikers).

Artikel 67. „Regels van internationaal privaatrecht”

Ley 4/2012, de 6 de julio, de contratos de aprovechamiento por turno de bienes de uso turístico (wet 4/2012 van 6 juli 2012 betreffende overeenkomsten voor het gebruik in deeltijd van toeristische onroerende goederen).

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 De heer NM heeft de Britse nationaliteit en woont in het Verenigd Koninkrijk (VK). Op 6 oktober 2018 heeft hij in Spanje een overeenkomst gesloten voor het gebruik in deeltijd van toeristische onroerende goederen [(timesharingovereenkomst)], waarop wet nr. 4/2012 van 6 juli 2012 van toepassing is. De echtgenote van NM, eveneens van Britse nationaliteit en woonachtig in het Verenigd Koninkrijk, is ook partij bij de overeenkomst, net als de entiteit Club La Costa (UK) PLC, via haar filiaal in Spanje. Club La Costa (UK) PLC is een Britse vennootschap met zetel in het Verenigd Koninkrijk die haar commerciële activiteiten richt op Spanje en andere landen, waaronder het Verenigd Koninkrijk.
- 2 Die overeenkomst bevat het volgende beding (clausule „S”): „*Dit contract zal worden uitgelegd in overeenstemming met het Engelse recht en valt onder de exclusieve jurisdictie van de Engelse gerechten. De partijen bij dit contract*

stemmen onherroepelijk in met betekening per post op de op de ommezijde vermelde adressen of zoals anderszins toegestaan door het recht van Engeland en Wales.”

- 3 NM heeft bij de verwijzende rechterlijke instantie beroep ingesteld tot nietigverklaring van bovengenoemde overeenkomst en tot terugbetaling van de betaalde bedragen. Het beroep is gericht tegen de wederpartij bij de overeenkomst, Club La Costa (UK) PLC, en tegen vier andere vennootschappen – drie Britse en één Spaanse (European Resorts & Hotels, SL). Laatstgenoemde vier verweerders waren niet betrokken bij de sluiting van de overeenkomst die het voorwerp is van het hoofdgeding, maar bij andere overeenkomsten waarbij Club La Costa (UK) PLC niet betrokken was.
- 4 In het hoofdgeding moet de omstreden kwestie worden opgelost of de Spaanse rechterlijke instanties bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering als die welke in het hoofdgeding aan de orde is. Ook moet worden vastgesteld welk recht van toepassing is, aangezien de partij die zich erop beroept dat buitenlands recht van toepassing, volgens het Spaanse procesrecht het bestaan en de inhoud van dat recht moet bewijzen. De Spaanse wet stelt ook de regels vast voor de toelaatbaarheid van bewijs naar vreemd recht, overeenkomstig de beginselen van relevantie en bruikbaarheid.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 5 Op de vraag van de verwijzende rechter of het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) om een prejudiciële beslissing diende te worden verzocht, heeft verzoeker ontkennend geantwoord, in tegenstelling tot de verwerende vennootschappen.

Korte motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 6 Het staat vast dat de relevante bepalingen van Unierecht voor de bepaling van de rechterlijke bevoegdheid zijn vervat in verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 (hierna: „Brussel I-verordening”), alsook in de Overeenkomst betreffende de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, op grond waarvan de Brussel I-verordening in het Verenigd Koninkrijk van toepassing is op rechtsvorderingen die zijn ingesteld vóór het einde van de overgangperiode, die op 31 december 2020 is afgelopen [artikel 67, lid 1, onder a), en artikel 126 van de overeenkomst].
- 7 Voorts staat vast dat de relevante Unierechtelijke bepalingen voor de vaststelling van het toepasselijke recht zijn vervat in verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 (Rome I), alsmede in de Overeenkomst inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap

voor Atoomenergie, op grond waarvan de Rome I-verordening in het Verenigd Koninkrijk van toepassing is op overeenkomsten die zijn gesloten vóór het einde van de overgangperiode, die op 31 december 2020 is afgelopen [artikel 66, onder a), en artikel 126 van de overeenkomst].

- 8 De Spaanse rechterlijke instanties, met name de Audiencia Provincial de Málaga (provinciale rechter Malaga), hebben de voornoemde bepalingen tot op heden echter op uiteenlopende wijze en wisselend uitgelegd, met als gevolg dat in geschillen met hetzelfde voorwerp, waarin moest worden beslist over de internationale bevoegdheid van de rechter om kennis te nemen van vorderingen tot nietigverklaring van de overeenkomst en de daaruit voortvloeiende vordering tot terugbetaling, de bevoegdheid van de Spaanse rechterlijke instanties nu eens wel en dan weer niet is erkend.

Uitlegging van verordening nr. 1215/2012 (Brussel I)

- 9 Ten eerste zij erop gewezen dat er in de rechtspraak geen twijfel over bestaat dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomst geen zakelijk recht op een onroerend goed betreft en evenmin een huurovereenkomst is, zodat het bijzondere forum van artikel 24, lid 1, van de Brussel I-verordening, volgens hetwelk de gerechten van de lidstaat waar het onroerend goed gelegen is, ongeacht de woonplaats van de partijen, bij uitsluiting bevoegd zijn ter zake van zakelijke rechten op en overeenkomsten inzake de huur van onroerende goederen, niet van toepassing is.
- 10 Ook wordt erkend dat de betrokken overeenkomst behoort tot de categorie van *consumentenovereenkomsten* in de zin van artikel 17, lid 1, onder c), van de Brussel I-verordening, waarop de in artikel 18, lid 1, neergelegde regel inzake forumkeuze van toepassing is, volgens welke „*de rechtsvordering die door een consument wordt ingesteld tegen de wederpartij bij de overeenkomst, kan worden gebracht hetzij voor de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan die partij woonplaats heeft, hetzij, ongeacht de woonplaats van de wederpartij, voor het gerecht van de plaats waar de consument woonplaats heeft*”. Van dit forum kan alleen worden afgeweken bij een uitdrukkelijke overeenkomst tot aanwijzing van een ander gerecht, op voorwaarde dat een dergelijke overeenkomst in overeenstemming met artikel 19 van de Brussel I-verordening is gesloten *na het ontstaan van het geschil*.
- 11 Op dit punt moet erop worden gewezen dat het geschil betreffende de uitlegging voortvloeit uit de vraag naar de vaststelling van de woonplaats van de *wederpartij bij de overeenkomst* als bedoeld in artikel 18, lid 1, van de Brussel I-verordening.
- 12 Artikel 62 van de Brussel I-verordening regelt deze kwestie, in die zin dat lid 1 van dit artikel bepaalt dat om vast te stellen of een partij woonplaats heeft op het grondgebied van de lidstaat bij een gerecht waarvan een zaak aanhangig is gemaakt, het gerecht zijn interne recht toepast, en lid 2 daarvan bepaalt dat *indien een partij geen woonplaats heeft in de lidstaat bij een gerecht waarvan een zaak*

aanhangig is gemaakt, het gerecht, om vast te stellen of die partij een woonplaats heeft in een andere lidstaat, het recht van die lidstaat toepast. Voor het geval dat de wederpartij bij de overeenkomst een rechtspersoon is, wordt in artikel 63 van dezelfde verordening evenwel als woonplaats aangemerkt (a) de statutaire zetel; (b) het hoofdbestuur, of (c) de hoofdvestiging van de onderneming. Meer in het bijzonder wordt voor het Verenigd Koninkrijk (VK) onder „statutaire zetel”, „registered office” verstaan of, indien dat nergens bestaat, de „place of incorporation” (plaats van oprichting) of, indien die nergens bestaat, de plaats krachtens het recht waarvan de „formation” (vorming) is geschied (artikel 63, lid 2, Brussel I-verordening).

- 13 Volgens de Spaanse rechtspraak biedt artikel 18, lid 1, van de Brussel I-verordening de consument echter niet de mogelijkheid om, met voorbijgaan van de woonplaats van de rechtspersoon, zoals die in de regel is bepaald, een territoriaal forum te kiezen dat aan zijn behoeften beantwoordt. Het gaat steeds om de woonplaats van de *wederpartij bij de overeenkomst* en niet om die van een buiten de overeenkomst staande persoon, en die woonplaats wordt bepaald door bovengenoemd artikel 63 van de Brussel I-verordening, met daarin een specifieke bepaling voor het Verenigd Koninkrijk. Op grond van deze uitlegging wordt, wanneer de consument zijn woonplaats niet in Spanje heeft, de internationale bevoegdheid van de Spaanse gerechten afgewezen, in de eerste plaats in gevallen waarin de enige rechtspersonen die worden opgeroepen, hun woonplaats in het Verenigd Koninkrijk hebben; in de tweede plaats wanneer, tezamen met de rechtspersonen die het contract hebben gesloten – de *wederpartij bij de overeenkomst* – en die in het Verenigd Koninkrijk zijn gevestigd, in Spanje gevestigde entiteiten worden gedagvaard die weliswaar tot hetzelfde concern behoren, doch niet bij de overeenkomst betrokken zijn, en in de derde plaats wanneer, tezamen met de rechtspersonen die de overeenkomst hebben gesloten en die in het Verenigd Koninkrijk zijn gevestigd, in Spanje gevestigde entiteiten worden gedagvaard die andere overeenkomsten (nevenovereenkomsten) hebben gesloten dan de overeenkomst waarop de vordering tot nietigverklaring betrekking heeft.
- 14 Een totaal verschillende uitlegging gaat voorbij aan de figuur van de *wederpartij bij de overeenkomst* en de woonplaats van laatstgenoemde, zoals omschreven in artikel 63 van de Brussel I-verordening. Bij deze benadering wordt ervan uitgegaan dat deze bepaling een vermoeden van feitelijke aard vestigt, zodat de *wederpartij bij de overeenkomst* moet bewijzen dat haar zetel overeenkomt met haar centrum van werkzaamheid, aangezien, indien dit niet het geval is en wordt vastgesteld dat het concern waartoe die wederpartij bij de overeenkomst behoort, activiteiten in Spanje uitoefent, de internationale bevoegdheid van de Spaanse rechterlijke instanties gerechtvaardigd is overeenkomstig deze uitlegging van de voornoemde artikelen 18, lid 1, en 63 van de Brussel I-verordening.
- 15 Volgens de verwijzende rechter strookt deze uitlegging niet met de geest en de strekking van de Brussel I-verordening, aangezien zij verder gaat dan de mogelijkheid voor de consument om zijn eigen forum te kiezen in plaats van de

woonplaats van de verweerder, in die zin dat de consument de woonplaats van de verwerende partij buiten het rechtsbegrip om kan bepalen, wat tot een soort forumshopping leidt.

Uitlegging van verordening nr. 593/2008 (Rome I)

- 16 Indien het antwoord van het Hof op de prejudiciële vragen zou luiden dat de Spaanse rechterlijke instanties bevoegd zijn om kennis te nemen van de onderhavige zaak, moet nog worden bepaald volgens welke maatstaf de geldigheid of nietigheid van de overeenkomst moet worden beoordeeld.
- 17 Er is reeds op gewezen dat in de rechtspraak wordt aanvaard dat het recht dat van toepassing is op de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomst wordt bepaald door de Rome I-verordening, gelet op de datum van de overeenkomst, en door de relevante bepalingen van de reeds aangehaalde overeenkomst betreffende de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie. De uitlegging van de bepalingen van deze verordening in de rechtspraak is evenwel uiteenlopend.
- 18 Overeenkomstig artikel 3, lid 1, van de Rome I-verordening wordt *de overeenkomst beheerst door het recht dat de partijen hebben gekozen. De verschillende criteria van artikel 4 zijn van toepassing naast de slotbepaling van artikel 4, lid 4, die verwijst naar het recht van het land waarmee de overeenkomst het nauwst is verbonden.* Naast deze algemene bepalingen bevat de verordening in artikel 6, getiteld „Consumentenovereenkomsten”, bijzondere regels, met name voor consumentenovereenkomsten. Voor deze categorie van overeenkomsten gelden de volgende regels. De partijen kunnen het toepasselijke recht kiezen, mits deze keuze niet leidt tot het verlies van de bescherming die wordt geboden door bepalingen die niet kunnen worden uitgesloten op grond van de regel die aanvullend van toepassing is op consumentenovereenkomsten (artikel 6, lid 2). Bij gebreke van een rechtskeuze of wanneer met de in de overeenkomst gemaakte keuze geen rekening kan worden gehouden, is op consumentenovereenkomsten aanvullend het recht van toepassing van het land waar de consument zijn gewone verblijfplaats heeft, mits de wederpartij bij de overeenkomst (de verkoper) aan een van de volgende twee voorwaarden voldoet: a) hij oefent zijn activiteiten uit in het land waar de consument zijn verblijfplaats heeft of; b) hij richt zijn activiteiten op dat land of op verschillende landen, waaronder dat land (artikel 6, lid 1). Alleen bij ontstentenis van de bovengenoemde criteria zijn de algemene criteria van de artikelen 3 en 4 van toepassing als aanvullende regel van de tweede graad (artikel 6, lid 3).
- 19 Het is onomstreden dat artikel 6 van toepassing is op de in deze procedure aan de orde zijnde overeenkomst, hetgeen lijkt te leiden tot de conclusie dat in casu het recht van het Verenigd Koninkrijk van toepassing is.
- 20 Volgens een afwijkende uitlegging van de rechtspraak in geschillen betreffende identieke overeenkomsten als die welke in het onderhavige geding aan de orde is,

is het Engelse recht niet van toepassing. Volgens deze uitlegging zou de bepaling van onderwerping aan het Engelse recht niet geldig zijn, omdat het niet gaat om een vrijelijk tussen partijen overeengekomen overeenkomst, maar om een door de wederpartij bij de overeenkomst als algemene voorwaarde van de overeenkomst opgelegd beding. Tegelijkertijd kan, volgens dezelfde uitlegging, op de bepaling van artikel 6, lid 1, van de Rome I-verordening geen beroep worden gedaan door de wederpartij bij de overeenkomst, maar alleen door de consument, zodat, indien de consument zich niet op deze bescherming beroept, het bepaalde in artikel 6, lid 3, van deze verordening, dat verwijst naar de artikelen 3 en 4 ervan, noodzakelijkerwijs moet worden toegepast.

- 21 Tegen de hierboven uiteengezette uitlegging moet evenwel worden ingebracht dat om te beginnen noch de Rome I-verordening, noch de rechtspraak van het Hof inzake consumentenbescherming zich ertegen verzet dat in de algemene voorwaarden van de overeenkomst bedingen worden opgenomen waarin uitdrukkelijk bevoegdheid aan een rechter wordt toegekend, mits die voorwaarden in de door de partijen ondertekende overeenkomst zijn vervat of er indirect, maar op duidelijke wijze naar wordt verwezen. Voorts kan niet met succes worden aangevoerd dat artikel 6, lid 1, alleen door de consument kan worden ingeroepen. De Rome I-verordening voorziet niet in een dergelijke beperking. Het lijkt veeleer te gaan om een a priori en abstracte opvatting volgens welke het Spaanse recht, dat gunstiger is, bij voorrang moet worden toegepast op het Engelse recht. Deze uitlegging berust tevens op artikel 67 van de Spaanse wet betreffende de bescherming van consumenten en gebruikers, betreffende het internationaal privaatrecht, dat de toepassing van vreemd recht op consumenten regelt.
- 22 In dit verband is in de rechtspraak van het Hof vastgesteld dat de in het Europese recht opgenomen rechtsbegrippen autonome Unierechtelijke begrippen zijn, die moeten worden uitgelegd op basis van de beginselen van het Unierecht zelf, maar nooit op basis van interne beginselen, begrippen of regels (arrest van 17 december 1970, Handelsgesellschaft, 11/70).
- 23 Het hierboven beschreven verschil in uitlegging rechtvaardigt de noodzaak om verduidelijking te verkrijgen van de betekenis van de toepasselijke bepalingen van zowel de Brussel I-verordening als de Rome I-verordening, zoals in de prejudiciële vragen uiteengezet.